

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Γιώργου Μπαμπινιώτη «Διαλογισμοί για τη γλώσσα και τη γλώσσα μας», σελ. 78 κ. εξ. εκδόσεις Καστανιώτη, 2010, Αθήνα.

[Αγώνας για τη διατήρηση της ποιότητας της γλώσσας μας]

Συχνά γίνεται λόγος για αγλωσσία, για καταστροφή της γλώσσας, για χρήση εκατό λέξεων από τους νέους, για κακοποίηση της γλώσσας, για προϊούσα εξαφάνιση της Ελληνικής κ.λπ. κ.λπ. Στον βαθμό που όλα αυτά δηλώνουν ενδιαφέρον και ανησυχία για τη γλώσσα και δεν αποτελούν απλή κινδυνολογία είναι κατανοητά και ίσως χρήσιμα. Ωστόσο, αυτό που πάντοτε εξυπηρετεί και οδηγεί σε λύσεις είναι η ψύχραιμη αντιμετώπιση και προ πάντων η αλήθεια.

Ποια, λοιπόν, είναι η αλήθεια για τη σημερινή κατάσταση της γλώσσας μας; Η αλήθεια είναι ότι υπάρχει πρόβλημα ποιότητας γλώσσας: η ποιότητα της γλώσσας που χρησιμοποιούμε στην προφορική και γραπτή επικοινωνία μας δεν είναι η επιθυμητή. Αλλά τι σημαίνει ποιότητα γλώσσας; Πώς εξασφαλίζεται; Υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης; Απαντούμε: Ποιότητα γλωσσική είναι η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει μια ιδιαίτερα καλλιεργημένη γλώσσα, όπως η Ελληνική σε όλα τα επίπεδά της: στο λεξιλογικό, στο γραμματικοσυντακτικό (δομολειτουργικό) και στο φωνητικό-φωνολογικό. Το πώς προφέρουμε τη γλώσσα, τι λεξιλόγιο χρησιμοποιούμε από πλευράς σημασιολογικής ευκρίνειας, ευστοχίας, ποικιλίας και υφολογικών αποχρώσεων, το πώς αξιοποιούμε τις γραμματικές δομές και τις συντακτικές λειτουργίες, ποικίλες και λεπτές, που προσφέρει η γλώσσα μας, το σύνολο αυτών των χρήσεων, και κυρίως των επιλογών που κάνουμε, συνιστούν την ποιότητα της γλώσσας.

Αν τώρα διερωτηθούμε πόσο αξιοποιούμε αυτές τις δυνατότητες, είναι βέβαιο ότι θα συμφωνήσουμε ότι τις αξιοποιούμε σε πολύ περιορισμένη έκταση. Αυτό, λοιπόν, που επείγει και επιβάλλεται είναι μέσα από την εκπαίδευση και μέσα από την παντοειδή ευαισθητοποίηση του κόσμου να οδηγήσουμε σε μια πιο προσεκτική, ευαίσθητη και επιλεκτική χρήση των μηχανισμών και των δυνατοτήτων που παρέχει η γλώσσα μας.[...]

Κείμενο 2

Το Μονοπάτι Το Ψηλό

Το απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα του Γιάννη Βλαχογιάννη «Το μονοπάτι το ψηλό», από το βιβλίο του «Μεγάλα Χρόνια: Τα παληκάρια τα παλιά», Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Αθήνα.

Η χήρα η Σούλα, η μορφονειά η βασανισμένη χήρα μαζί και μικρομάννα, αφού πήρε την απόφαση να παρατήση το χωριό, όπου την έστειλε η μοίρα της να γεννηθή, να μεγαλώση και να παντρευτή, δεν άργησε να κινήση για τα πατρογονικά της χώματα. Πέτρα αποφάσισε να ρίξη πίσω της, ν' αφήση στα πεθερικά της και τη φτωχική της προίκα και της μάννας την πειο φτωχική κληρονομιά. Μαύρισε η καρδιά της πεια' δε συλλογιώτανε πως άφινε στα ξένα και της μακαρίτισσας τα κόκκαλα. Παράπονο πικρό της τόχε κ' εκείνης η Σούλα, που δε θέλησε στο παλιό τους το χωριό να την παντρέψη. Δεν της έφτανε της ίδιας που την ξορίσαν οι δικοί της από το βουνίσιο και λεβέντικο το Πετροχώρικατου στον κάμπο το βαρύ, και τη ρίξαν έτσι ζωντανή στις κόλασης τα βάσανα, παρά καταδίκασε και τη φτωχούλα Σούλα στου κάμπου τη σκλαβιά, στη φτώχεια και την ξενοδουλειά, και τέλος την παράδωσε, κορμάκι στεγνωμένο άγουρα, στου γάμου τα πειό βαριά δεσμά, χωρίς το θέλημά της.

Μα τούτο ήτανε το πειό παράξενο' ενώ η μάννα της δεν ήθελε ποτέ, όσο ζούσε, ν' ακούση για το Πετροχώρι να μιλάν –κ' είχε γι' αυτό της αιτίες της- η Σούλα από μικρή λαχταρούσε για το Πετροχώρι, χωρίς καθόλου να το ξέρη, μήτε και να τόχε δει ποτέ' για της γιαγιάς της το χωριό ρωτούσε, το χωριό της άλλης Σούλας της παλιάς, της ξακουσμένης στα βουνά, και στα καμποχώρια, κι' ολούθε.

Λίγες μέρες ήτανε που 'χε λευτερωθή από τη ζωή ο αρρωστιάρης ο άντρας της, κ' η ζωή της είχε γίνει αβάσταχτη μέσ' τα πεθερικά και στην κακομοιριά τους. Η απόφαση της ήρθε και της ίδιας ξαφνικά, κάτι σαν προσταγή της μοίρας της, κάτι σαν πνέμα που της κατέβηκε στο νου από πάνου.

Ζαλώθηκε στην πλάτη τα λίγα της σκουτιά, έκαμε μπρος στα στήθια της παράξενη μια κούνια για το μωρό, και κίνησε ένα απόβραδο μουχρό. Κι' οληνύχτα περπατώντας, κι' όλο ανήφορο, έφτασε με την ψυχή στα δόντια, με κομματιασμένα τα ποδάρια στο χωριό το Πετροχώρι, άγουρο ξημέρωμα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να αναπτύξεις τη θέση του συγγραφέα του Κειμένου 1 για τον κίνδυνο της αγλωσσίας των νέων, τον οποίο επισημαίνουν αρκετοί σήμερα.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιον ρόλο έχει η πρώτη ερώτηση στην δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 στην αλληλουχία και σύνδεση των νοημάτων (μονάδες 5); Ποιο νόημα εισάγουν οι άλλες τρεις ερωτήσεις στη συνέχεια της ίδιας παραγράφου (μονάδες 5);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στις δύο τελευταίες παραγράφους του Κειμένου 1 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί κυρίως πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή (μονάδες 10) και να εντοπίσεις τη διαφορά ύφους σε σχέση με την πρώτη παράγραφο (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις την ηρωίδα της αφήγησης στο Κείμενο 2 βάσει των νοημάτων του και να ερμηνεύσεις την απόφασή της να εγκαταλείψει το χωριό του άντρα της. Να οργανώσεις σε 120-150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15